

~~C7887~~

40

Ud 7040.

810012418

Biblioteka Jagiellońska

Ad.: Ud 7040

- 1,
- 2, Discursus contemporaneus.
- 3, Considerationes montales.
- 4, Kurze und gründliche Deduction
- 5, id. lateine
- 6, Deductio rei montalis
- 7, Discursus de re monetaria.
- 8, Epistola mercatoris.
- 9, Dowol iarmy etc.
- 10, Versuchung des flüchtigen Landwirths.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is extremely faint and illegible due to the low contrast and fading.

Nachweis des Schadens,
welchen das Königreich
Polen durch das aus-
ländische Gelderfährt.

s.t

s.l. 1645.

9
D O W O D
IASNEY SZKODY.

Ktorą poności Krolestwo Polskie z Cu-
dzoziemskich Pieniędzy,

Osobliwie z Śląskiej Monety / Złotowych / y Lewko-
wych Talerow /

P O D A N Y

Do uwazenia Oyczyzne miłuiacym.

N A S E Y M W A L N Y K O R O N N Y
Roku Panskiego MDC.XLV.

Quidquid in Ciuitate legis ordinisq̄ue est particeps.
cuncta ex eo benè procedunt. Quæ verò Ordine carent, vel
malè ordinata sunt, ea etiam quæ benè sunt ordinata con-
fundunt. *Atheniensis Hospes apud Platonem in 6. de Legibus.*

M jest moją zamysł pokazać i takaby po Gęści na
 Menicy zostawala Rzeczypospolitey Godność. Wiel-
 możność. Potrzeba y Pożytek. dosyć o tym Namow
 y Pisma wżonych ludzi było. zamierzec tego niemoga
 co na mnie miłość Oyczyzny. y szczerka dobru po-
 spolitemu. ochota wycisnala. Na Seym walny
 Roku 1643. z Niemieckiego ięzyka. tak Młocera
 tłumaczac dana była Przestroga od Menice Krak. ale zostala bez ef-
 fektu. Dzisiaj tego czego sie rekoma. dotykam. Dowody o Szkodach ia-
 sne przynosi. abyś ny przynamniey po Szkodzie miedziemi zostali.
 Zalosna bowiem nie może bydz co dzień większa a większa. Potrzeba
 Oyczyzney zjedney / a z drugiey strony nieporównane w dobrach iey
 wzbudzenie dobrowolne. ktoremu nie tylko nie zabiegamy ale go znać
 niechcemy.

Arystoteles w Polityce y Etyce swej z innemi Młodcami / Pieniadzy
 miara nazywał y słusnie zaiste gdyż bowiem wiela rzeczy zamiana /
 niemogła bywac doskonała y wygodna. albo że rzecz ktora kto
 miał. zamiennik niepotrzebowat / albo taniey aniżeli ważyła śacował /
 wynaleziony jest Szrodek / albo raczej Pomiar zamieniania rzeczy
 przez pieniadze naysposobnieyszy. ktory iako gwarantuje zowie Est Vica-
 rius indigentiae, est medium & mensura rerum commutabilium.
 słowem. Nūmus est qui tanquam regula & norma res apte adaequat.
 & ad parilitatem traducit. Przypatrzmyś sie teraznieyszey mierze na-
 szey / to jest monetae in Regno currenti. dwie tylko własności Miary
 przed sie wziawşy / a vyznamy co sie znami dziecie.

Mensura debet esse notior mensurato mowia Philosophowie.
 Miara ma bydz wiadomsza aniżeli rzecz mierzona. Tak Lokietek pokazuje
 mi wiele w postawie służna & in proposito. Scara nasza koronna miara
 pokazowala swoje y rzeczy innych Cene. na Groszach pisano Grossus
 argenteus simplex na Potroynych Grossus argenteus Triplex, na
 inszych

inszych tym podobne Stowa / albo liśba. a żeby tego każdy bezpietgen
 był Twarz Krolewska wşytkim znaioma przycisnana. wştrac Omyl-
 kom wşytkim daiac.

Omita Oyczyzno naša! iakowaz dzisiaj miara Zamiiany y handlu naše
 prowadzilemy / kiedy one Stare Monety y Ozdoby Krolow Panow
 twoich? Nie mamy żadney / wşytki a wşytki do Posronnych powy-
 wożono kratów / a my Cudzo piedzia mierzyć sie musimy. Tak wiel-
 kie y Szerokie Krolestwo swej Miary nie ma / Talery ktorych trocha
 kulemy ledwo za Prog Menice wynida / przez Żydow wykupione / albo
 za Morze / albo do wşytkich Niemiec wywożone bywaja. Cudzoziem-
 skie / nie znaiome Pieniadze taki Bezmiar wżisly / że z drobnieyszych nie-
 mamy tylko krajery / Greshle / Pistaki / Tulage / Troiaki / Zellery ic.
 z grubszych tylko Slotowe y Lewkowe Talery monete Państw. Kiazat /
 Panow rozmaitych. naszym com niesłychanych. Co ktora wazy nie wie-
 my. Czyja by byla nieznamy / wlaśnie iakbyśmy / ie / w Zmie Boże
 co nam kto da brali.

Mniemyśa to / byle by była w nich Bonitas intrinseca rzecześ: Odpo-
 wiadam. żeć po Cześci wiac by ta mogła zarzuta / tak Talery y Czer-
 wone zlate wşady ida / y toż waza. czytelowiel sa gdy maia essentia-
 lem bonitatem.

Ale na coż proste sa w tym Obyczajne Saśiad naszym miastá y Pro-
 wincye. że Moneta ktora w jednym Państwie idzie tak wysoko na przy-
 kład / lubo dobra / w drugim nieidzie? Dla tego że extrinsecum va-
 lorē. daie Pan albo Rzecz P. iako rozumy / y iako ich potrzeba wyciaga /
 A w nasz Ktor. Kiaz. Słastie może miec autoritatē abyśmy iego zgnilie pis-
 taki w tey Cenie brali iako on wstał! gdyż ani ich w Kaluśiech: iako tez
 Kaluśkiey drobney monety w Bawaryey / y teyże w inszych Prowincya-
 ach niebiora / lubo wşyscy Cesarza za Pana jednego znaią? Jest w tym
 wielka Rzecz P. Dignitas gdy swe Insignia na monecie y twarz Pań-
 ska reprezentuis ma te moc że iney wşelakiey zabronić może. a nie ina-
 tylko swa doświadczona moneta handlu prowadzićkaze. A tu mogli-
 bym wiela y Powaznemi zágrześieniami. iak by wiele w tym nar-
 lezalo Rzeczy P. dla krotkości puszam mimo sie. gdyżem tylko Dowod

Jasney Szlody ktora Rzecz P. poności pokazac obiecac/ na ktora dalmy
Pozor z drugiey przynamniej własności Miary.

Mensura debet adaequare mensuratum.

Nie mówie tu o monecie drobney/ o złocie y Talerach naszych/ Day
Boże byśmy rownie dobra z Obcych kráíow mieli: Moneta mówie
Słaska/ Złotowe y Lewkowskie Talerz dáleko res non adaequant nostras,
Nie dla tego tylko że kupie nasze za mále pientadze zbywamy/ a Obcy
swe Towary iáko chcą w nasz przewodza: ále że wóakiey Cenie ich pie-
niadze bierzemy ktorey w sobie nie máia; á zátym idzie że sie sami do-
browolnie szkodniemy.

Tego sie dowiedziec nie Discurssem ále rzecza sama y Ojciec każdy
Bacny y rozumny może. Boć Ogień Probierski nikomu niesfolguie /
ále co gým jest ná iáwo stáwia. Ten tedy áz w inszych osobliwie iez-
dnak pokazue że Lewkowsky Taler według Polskiego tarowany y przy-
rownány wiecey niestoi tylko 66 groszy. Złotowy zaśie Taler tylko 40
groszy. My tedy im valorem ktorego niemáia przypisujemy/ gdy Lew-
kowsky po 80 groszy/ Złotowy Taler po 54 bierzemy/ á zátym dobrowola-
nie ná każdym 14 groszy Szkodniemy.

Wzysniemy Comparátia: Kto ma dziesiat takich Talerow szko-
duie mniej / kto tysiacami litzy/ wiecey. Wzyszná mila do ktorey
Millionami millionow tego przychodzi/ Trzosiácowána szkoda Ciera-
pieć musi!

A że sie niektórym subtelna Speculatio á nie rzecza sama zdac może.
Wzysnje tedy Calculatio szkody sam z soba/ zálozywszy Probierski ten
Fundament nieomylny y Doświadczony.

W Tysiacu Talerow twárdych albo we Trzech Tysiacach monety
Polskiej/ jest Sainsilberu grzywien 125 W Tysiacu Szesćset szesćdziesi-
siat Szesćci złotowych Talerow/ ktore Czynná trzy tysiacce Polskich (toż
rozumiey o Lewkach y Słaskiey Monecie) złotych/ według Proby nie-
znájdnie sie Sainsilberu tylko 99 grzywien. Toć gdy mi we Gdańsku
zázboże pláca Trzy Tysiacce Polskich w Lewkowskich y złotowych Ta-
lerach/ bede oskutany gdyż miásto 125 grzywien Srebra/ ktore sa w
Twárdych Talerach/ niebiore tylko 99. ktore sie znáidnia we złotowych
y Lew-

y Lewkowskich ktore mi Czynná 3000. Polskich złotych. Toć ia szkoda
mam gdy w złotowych Talerach 3000. mi leza/ ktorey nie mam y gdy w
Twárdych Talerach. A obazmy ná máley Summie co zá szkoda.

Trzy Tysiacce w Talerach twárdych máia iáko sie dowodzi y do-
wiodlo srebra grzywien 125. Trzy tysiacce albo w Lewkowskich albo zło-
towych/ albo y Słaskiey/ tylko srebra grzywien 99. To szkoduie w tych
pieniadzach Comparatiue do Twárdych Talerow grzywien 26. Te
26 grzywien srebra Czynná fl. 585. Widzimyż co sie známi
dziecie?

Coż mi ná tym rzecze kto/ gdyż pospolitym rozumieniem tak to wzyne
w Twárdych Talerach Trzy tysiacce Polskich/ iáko y w Lewkowskich albo
złotowych/ albo w Słaskich. Tak ia te/ iáko y támté/ vdam y w teyże
Cenie.

Alcá nas obmowa nie tylko nie ogyscia/ raczy bladu naszego do-
wodem jest niepochybnym. Bowniem proste dokad z temi pientadzmy
idziemy. Tam gdzie sie rodza/ w Holandyey w tey ich Cenie od nas nie-
biora. á niech powiedza kupcy sami iestli zá inше pientadze okrom Twár-
dych Talerow w Wyszych Niemzech y we Gdańsku kupic co mogą.
W Turzech tey ich wywołano/ toć sie niemi tylko sami oskutuwamy.
A day to/ zebysmy ie do Turck (iáko Lewkowskich troche zbywamy do
Woloch) wšytkie vdawali. Takibysmy pożytek z nich mieli/ iáki ma-
ten komu Wistá po roley rozlewa.

Toby ich wywołac nálepicy? Odpowiadam żeć by niebylo nic le-
pšego / ále że innych niemamy nie zyge/ tylko aby wotym sly zego sa
godne.

Bez szkody byc nie może/ ále pochwili wiekša bedzie. Sic error in
principio parvus in exitu fit maximus. A iestli w tey mierze iakiey po-
prawy nie bedzie / spodziemy sie goršych pientedzy: Widziatem
Lewkowskie hite Koka 1644 ich taxa takowa / że ich Gzywná tylko 11.
złotow y 10. pientazow in intrinseca bonitate wynosi / facta compu-
tatione, ieden takowy Taler wiecey niewazy iedno 64. groszy.

Prawda że w wielu Konstytucyach Seymowych takowe y tym po-

dobne pieniądze które się in bonitate intrinseca z Polskimi nie równa-
ją być zakazano / ale je postaremu biora. Przyczyna tego że Cudzoziem-
skim pieniądzą tacy nieładziemy / a takobyśmy in limine ipso zabieżeć
mogli Lewotowym y Złotowym gdyż przez Gdanisko gościniec mają /
a bodaj nie oni sami z Szypkami naszymi ten zarobek mają.

Inna rzecz jest o Monacie Salskiej: Tey nie pierwey wygabliemy
aż nasza będzie drobna / gdyż między ubogimi pospółstwem / kupienia y
przedania sposobu niemaż infego.

Wrey takowoyby miał bydz Pomiar robienia / y iakowe przyprawa-
dzente do Starey rzyzy iacno dość / Gzacia z tad / iako od pierwszey pory
swoiey odpadła / Gzacia z Praktyki lat blisko przeszlych.

Było o tym pismo drukowane nie lża go tu salvo meliori iudicio
tych ktorzym to nalezy / polozyć.

Roku 1528. y w kilka lat potym Potrojne robione byly / ktorych
grzywna w sobie miała Sainsilbru gternasćie lotow / a dziesięć potro-
nych / placiły ieden Taler / na te dziesięć potroynych wychodziło Sain-
silbru lotow $1\frac{7}{8}$ / Cożby y teraz właśnie mogło bydz / gdyby Taler na
Złoty ieden spaść miał. Ależe to minime consultum lepiej że Taler na
trzech złotych zoffanie.

Posito tamen casu; żeby miał spaść / y złożony bydz na Złoty $1\frac{1}{2}$
jesze placiłby tak wiele iako placi na Slesku / Morawie / w Czechách /
Rakusiech / Tyrolu infych Prowincyách. Amby się tu trzeba oba-
wiać żeby to złożenie Talera miało przywieść aliquam notabilem mu-
tationem albo confusionem. Gdyż wшыby niemal Obywatele mały
y wielkiey Polskiey / takowych pieniędzy y trybu w tamtych krajach świa-
domi / y niemi kuptectwa swoje prowadzić zwykli / gdzie Taler táme
Gnych pieniędzy nieważy tylko Złoty $1\frac{1}{2}$ / Pieniądze zaś które teraz w u-
żywaniu są zoffarowałyby a w tymże używaniu iednak iuxta proportionē
valoru swego do waloru Talerowego.

Polożmyż tedy żeby się teraz Potrojne robić miały któreby się z Potro-
nymi przed lat 100. robionymi mogły zrownać: Ponieważ Taler temi
Gasy Złotych

Złotych 3. placi / musiałoby się 30. Potroynych na ieden Taler srotować
Tu iż in numero & pondere nie zrownalyby się Potrojne przed 100
lat robione z terażniejszymi. Bo ich 10 ważyło Taler a tych 30 nieważy
wiecey / Ale in bonitate intrinseca ieden żeby Valor oboie miały. Bo
w tych 30 Potroynych / $1\frac{7}{8}$ lotow jest Sainsilbru / iako w onych 10 przed
100 lat. A gdyby Taler na Złotych putorą miał spaść / musiałoby się
15. Potroynych na ieden Taler srotować / & sic eadem proportione,
żeby 15 potroynych właśnie $1\frac{7}{8}$ lotow sainsilbru iako y one 10 przed
stem lat miały.

Tym sposobem Roku 1528 robione byly grosse / y miała w sobie ich
grzywna 6 lotow. tych Grosse 30 placiły Taler / a te 30 Grosse $1\frac{3}{4}$ lo-
tom sainsilbru w sobie miały. Ale gdyż Taler 90. grosse placi / musiał-
oby się też 90. sztuk na ieden Taler srotować.

Przećie iednak te 90. sztuk $1\frac{3}{4}$ lot Sainsilbru w sobie będą miały iako
przed stem lat one 30. które Taler placiły. Quod si pretium Taleri
remissum fuerit na $1\frac{1}{2}$ / musiałoby się 45. sztuk na ieden Taler sro-
tować / quo pacto tyleby w nich srebra bylo / scilicet $1\frac{3}{4}$ lotow / iako
przed stem lat we 30. bylo.

Roku 1588 robione byly potrojne / ktorych grzywna pul lotem
mniey Sainsilbru miała / nizeli pierwszych / y potroynych killa / wiecey
na nie wychodziło / Przećie by namniey w tym omyłki nie bylo. Bo także
te potrojne / ktorych 12 Taler placiło $1\frac{7}{8}$ lot Sainsilbru iako y
w Onych 10 Potroynych Roku 1528. / robionych w sobie miały.

Roku zaś 1611 y w kilka lat potym gdy Taler 40. grosse ważył / Pul-
toraki y Grosse robione byly które putoraki M: $7\frac{1}{2}$ lotow miały / a $26\frac{2}{3}$
Taler placiły / a w tych sztukách $1\frac{3}{4}$ lot sainsilbru bylo.

Teraz ponieważ Taler 60. putorakow placi / gdyby putoraki robić
przyšlo / musiałoby się ich 60 na ieden Taler srotować / a przećie w tych
60 pule

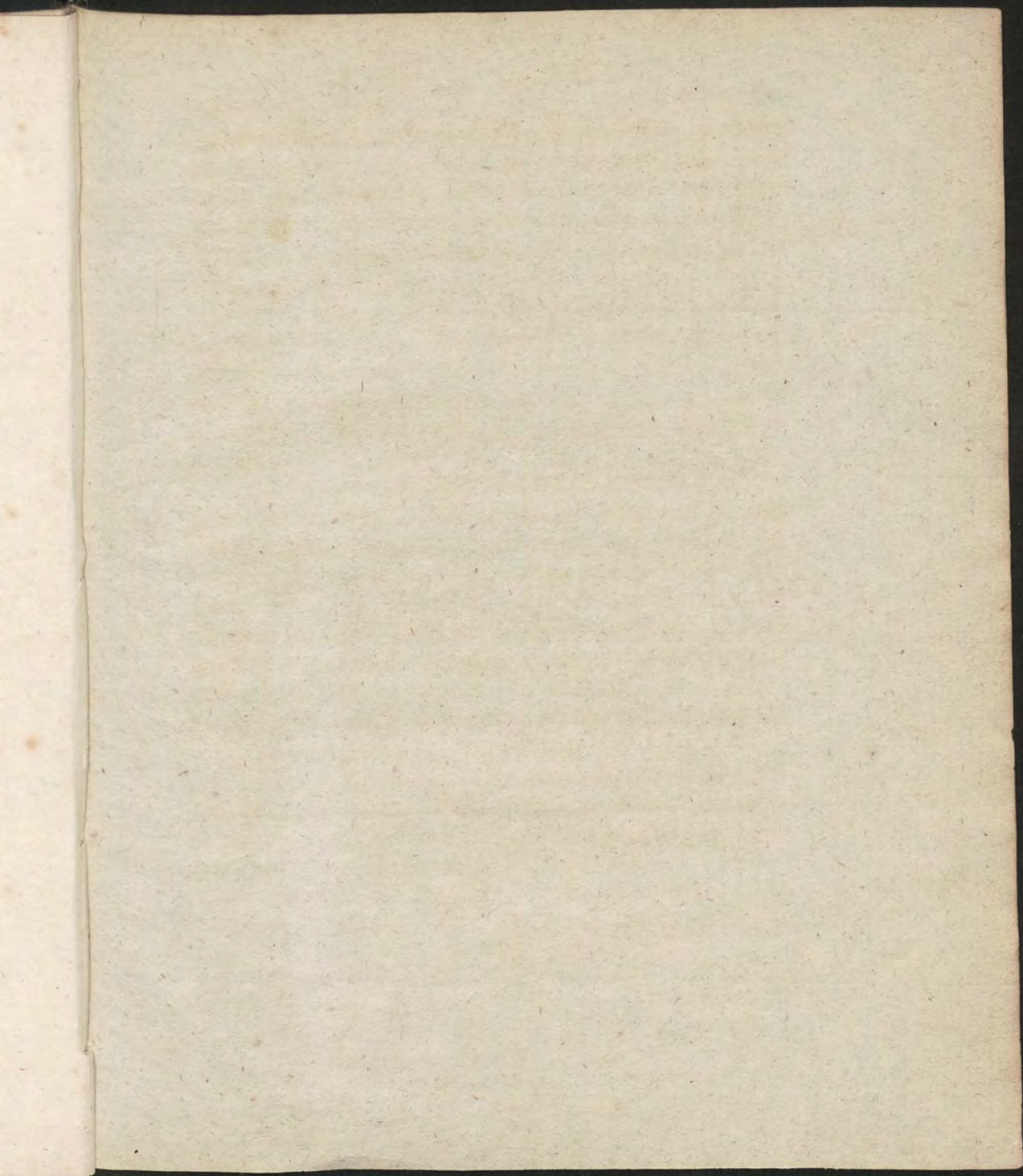
68. puttorakach $1\frac{3}{4}$ lotow Sainsilbru iako przed siem lat w onych 30.
 sztukach y Roku 1611 w 26 $\frac{2}{3}$ sztukach ktore Taler placily bytoby. Quod
 si precium Talery remitteretur t. dyby sie potowa mney sztuk na Taler
 Srotowatoia przecis w nich seruata proportione $1\frac{3}{4}$ lotow Sainsila-
 bru bedzie.

W ten sposob terazniejsimi Czasem wedlug waloru talerowego/
 wlasnie tak dobre pientadze miec mozemy iako y przed siem lat. Co jest
 w tak wielu Sztukach iako teraz Taler placi tyle Sainsilbru bedzie ile
 przed 100 lat w Sztukach ktore Taler placily bylo.

Tym sposobem Roku 1623 y w kilka lat potym iako Taler fl. 22 placil
 szostaci Perzone Puttoraki y Grofe robiono i a wciat wielu
 Sztukach iako Taler placi iacofe niemal $1\frac{3}{4}$ lotow Sainsilbru byto
 lubo to wiecey Sztuk na Taler wychodzilo amzeli Roku 1728. Bo
 secundum quod Talerus plus vel minus placi maza y mega sie Sztu-
 ki srotowac zeby w tak wielu sztukach iako Taler placi Sreb- $1\frac{3}{4}$ lot-
 ow mardomato sie.

Ten sposob nadaie sie wedlug Talerowego Valoru aby kazdy snadz
 dzie z rachowac mogli/ Co za Szkoie Korona Polska ponosi / przez w-
 niesienie Ludzoziemskich pientedzy/ y Co za Vrate z wywozenia dobrej
 Krolestwa naszego Monety.

Hist. Polon.
a general.

